

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Codex traditionvm Corbeiensivm

Falcke, Johann Friedrich

Lipsiae ; Gvelpherbyti, 1752

Praefatio Ad Lectorem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36114

P R A E F A T I O

AD

L E C T O R E M.

nititur tandem aliquando in lucem illud, quod eruditissimi Historiae Germanicae scrutatores assidue cultores dudum votis iterum iterumque expetierunt, rarissimum *Traditionum Corbeiensium*, multisque de causis commendabile, monumentum. Tuum erit, Lector Benevole, iudicare, quantum laboris in eo describendo et commentariis illustrando exhauserim. Dabis hoc haud inuitus eis, qui exponendis aliorum gestis vel rebus eodem referendis, praecipue ex medio aevo obuiis, dant operam, facilius esse ac proclivius, res patriae suae ac terrarum vicinarum, quam regionum, quas natura procul a nobis discreuit, explorare, easque locis suis veluti puncta adfigere, et cum corpore historicarum veritatum coniungere et compaginare. Notitia Historiae, quae natale solum laesque patrios potissimum respicit, plerumque nobis magis curae cordique esse solet, quam ea, quae de rebus, spatio locorum disiunctissimis, suscipi potest enarratio.

P R A E F A T I O.

Ediffererem tibi, Lector Beneuole, summam et vsum *Codici* nostri *Traditionum Corbeiensium*, nisi hoc munere iam defunctus essem in *Miscellaneis Lipsiensibus Nouis*, *Volum. IV. P. II. p. 242 sqq.* Egi enim ibi de origine, scriptura et antiquitate *codicis* nostri, de methodo, qua in explicandis his *Traditionibus* vsus sum, de raritate, deque earundem *Traditionum* vtilitate, quam ipsae aut in *Genealogiis* virorum hominumque illustrium, aut in *Etymologia* atque *Onomatologia*, aut in *Historia* tam ciuili quam ecclesiastica, aut in *antiquitatibus iurium Germanicorum*, aut in *pagis* Germaniae priscis eruendis ac determinandis, aut in reliqua *Geographia* medii aevi scrutanda, de quibus omnibus l. c. figillatim quaedam in medium protuli, amatoribus praestare valent.

Fidem tibi iam facio oculatam, ostendens, *Traditionibus* hisce inesse tum antiquitatis gloriam, tum *Geographiae* medii aevi per Angariam, per Saxoniam orientalem atque occidentalem, perque vicinas regiones, tum definiendae multiplicis *Genealogiae* heroum, quorum passim adhuc fera ac cellissima progenies exstat, stammina et specimina excellentiora. Illis enim, qui eas condituri, vel ad veritatem quam proxime reuocaturi sunt, *codex* noster testimonia exhibet, coniecturas mouet, et ad lucem ipsam quaerendam quodam modo ifagogen offert.

Feci, vt horum ferculorum amatoribus specimina quaedam olim praerberem, periculum in eis, quas anno 1746 institui, *Generis Regii Danici* vltimis originibus exhibendis. Exhibui praeterea in *Relationibus*, quas *Braunschweigische Anzeigen* dicunt, paulo pleniorum *Descriptionem Pagi Derlingo*, *origines comitum Brunsvicensium*, *origines Palatinorum Sommerschenburgicorum*, *comitum Walbeccensium et Supplinburgicorum*, nec non *Principum Anhaltinorum*, et vnum atque alterum rei genealogicae documentum, quod iam in hoc ipso opere limatius apparet. Praeter haec in *Ephemeridibus Litterariis Altonauensibus* anno 1745 de *origine Carolingica*, *Ida Ducissa*, *Ecberti Ducis Saxoniae coniuge* nonnihil edisserui.

Ei,

P R A E F A T I O.

Ei, qui appendicem criticam meis ibi cogitatis subiunxit, gratias geram publice, si is eis vel indigeret, vel sese dignum reddidisset. Videtur vir ille bonus honori vel suo vel aliorum consulere voluisse, quos violare a me prorsus erat alienum. Obiiciebat mihi quidem ille naeuos, nescio quos, et prouocationem ad argumenta, quae prorsus adhuc sint inedita et lateant adhuc intra penetralia Vestae. An vero id vitio oculorum mentis, an quod caruerit microscopiis, quibus alias usus est, adscribi debeat, id aliis iudicandum relinquimus. Nolunt homines interdum ea videre, quae in oculis omnium versantur.

Non ego desumeram argumenta ad res *Idae* illustrandas ex scriptis, nondum editis. Diplomata et testimonia scriptorum coetaneorum, ad quae prouocaueram, leguntur in *Annalibus Paderbornensibus Nicolai Schatenii*, in *Actis Sanctorum Bollandi et Henschenii*, in *Andreae du Chesne Scriptoris Historiae Francorum*, et in *G. G. Leibnitii Scriptoris Rerum Brunsvicensium*. Quid causae sit, cur Anonymus ille hos libros referat inter ineditos, admodum ignoro.

Non intellexeram, salutem Europae per me videri laboraturam, nisi potius cum Leibnitio, vel Eccardo, vel Gundlingio, quam cum *Tabularum Brunsvicensium* conditore viuo, quem ceteroquin colo et obseruo, manus conseruissem. Quis ergo mihi vitio vertet, quod virum illum obscurum seu anonymum in *Iudiciis liberis Hamburgensibus*, germanice *in denen freyen Urtheilen*, gnauiter depexum dedi? Atque in iis iam adquiesco, et Anonymum res suas sibi habere volo.

Mirati sunt non pauci, hominem fines verecundiae ita transiisse, vt nihil eorum adsecutus fuerit, quae receptae opinionis causa impugnare voluit, atque id praecipue, quod ne quidem notitia historiae medi aevi vel leuiter sit tinctus. At ea est fundi litterarii calamitas, vt homines aliis calamum suum addicant, qui elementis rerum, quibus scribendis se accingunt, nondum sunt imbuti. Qui exemplum requirunt, eis tenebriorem nostrum commendamus. Iucundum mihi omnino fuerit, si virum

nactus

P R A E F A T I O.

nactus fuero et rei peritum et veritatis studiosum, cum quo colloquia et erudita et benevolentiae plena, instituere, et sic ab eruditore viro quaedam addiscere, queam. Sed quis grammaticorum feret calumniatorem, qui contenderit, inter nomen et verbum et aduerbium omnino nullum intercedere discrimen? Quis suffragabitur illis, qui veritates, dudum in luce collocatas, disturbare tenebrisque circumfundere laborant? Valeant illi, sibi que quaerant alios, quibuscum digladientur, autagonistas.

Eam sane iam mihi indui mentem, vt nemini, qui malo quodam affectu, odio vel inuidia, actus, aduersus me calamum strinxerit, vnquam responsurus sim. Alium autem me prorsus praestabo, si mecum agant viri et cordati et eruditi et pii, quorum consilia et monita semper adamabo semperque exosculabor. Si huius indolis viri mihi errores demonstraerint, quos errauerim, tunc maxima cum iucunditate, qui omnino nulla ab erroribus immunitate me fulgere credo, illos corrigam, eis que pro tanto, quo me mactabunt, beneficio, publice gratias easque maximas verbisque amplissimis agam. Quodsi autem quidam futuri sint, qui ex ingenii quodam aut scientiae historicae defectu nostra non satis capiunt, eis que illud non placuerit, quod alicubi recedam a peruulgatis patrum sententiis, quae etiam virorum celeberrimorum assensum nactae sunt, eis libertatem relinquo persistendi in via trita et communi. Ipsi per me lyra, cui semel affueti sunt, lyrare et delirare pergant. Eandem vero libertatem et mihi stipulor, saltem in eo deteriorem conditionem meam faciens, quod promptissimus sim mutare meam quamcunque doctrinam, simulac meliora fuero edoctus.

Non autem promitto, me opiniones meas mutaturum esse, si qui sint, qui sibi persuadeant, ipsos me meliora docuisse. Non id mihi sufficit, si medicus putat, se aegrotantibus sanitatem restituisse, dum hi valetudinem nouam minus sentiunt. Qui ergo me meliora docere voluerit, is ante omnia in id inquirendo incumbat, an ipsemet ad docentium, non vero ad discendum, classem referri et amandari debeat: an affectibus sit vacuus: an praecudicatis laboret opinionibus: an fallacibus ratiocinandi deductionibus vtatur: an contradictio, si quam forte ostendere velit, sit
vera,

P R A E F A T I O.

vera, an talis appareat. Non id mihi latet, viros esse in republica litteraria non paucos, qui verbis tendiculas alteri struunt, qui sententiarum receptorum auctoritatisque humanae nebulis toti sunt immerfi, et qui, cum alios vident, quibus sanior mens floret, statim classicum canunt, remque publicam in periculo versari clamitant, atque infulsis vociferationibus omnia replent. Detrecto ergo illos iudices, qui iudiciis suis mihi obesse, sibi vero prodesse, operae pretium arbitrantur.

Si tu, Beneuole Lector, neutri parti addictus sis, iudiciumque pro aequitate tua et rei grauitate tuleris, non potero, quin, vt tibi prober, proxime *Diplomatarium Corbeiense* atque plenius expositam *Historiam*, ei superstruetam, cum orbe communicem erudito. Edidi iam anno 1738 prodromum siue *Sciagraphiam* huius operis, quod vltra sex diplomatum millia tibi supeditabit, multumque lucis omni rerum Germanicarum Historiae immittet.

Non sum ille, qui probabilia pro certis, qui coniecturas pro solidis argumentis venditat. In exstruendis *Tabulis Genealogicis* nunc certa, nunc probabilia, sequor, tam vt emendem veterum naeuos, quam vt posteros ad accuratius examen accendam. Paucis moneo, me, si de demonstratione subinde loquor, haud intelligere demonstrationes, quae mathematicae vocantur, omniumque creduntur euidentissimae. Vt enim taceam, postulatum hoc vel eapropter iniquum esse, quod pro vario rerum genere etiam varia argumentorum genera adhibenda sunt, in mathematicis mathematica, in rebus physicis physica, in historicis et moralibus historica et moralia, ita heic tantum mihi res est cum argumentis, quae in hoc doctrinae genere certa sunt, et diplomatibus genuinis nituntur, quippe quae ita comparata esse solent, vt, qui in dubium ea reuocare velit, sanum perdidisse sinciput videri possit.

In eruendis *Germaniae priscae pagis* nullius partibus me addixi, vnice intentus rei ipsi et fidei veterum chartarum seu diplomatum. *Mappas Geographicas*, vt eos clarius exprimerem, huic operi adiunxi, non accuratissimis Astronomorum obseruationibus conformatas, sed ad situm fluuiorum,

C

qui

P R A E F A T I O.

qui in optimis huc vsque chartis repraesentatur, exactas, secutus tabulas recentiores, hucusque vsu vulgari. tritas.

Erunt, qui mihi exinde vnum atque alterum impatientiae argumentum opponendum esse censebunt, quod tum in *Tabulis Geographicis* meis, tum in pagorum seu tractuum prouincialium recensione saepius viris quibusdam clarissimis, inprimis autem b. *Ioachimo Berwardo Lauensteinio*, olim apud Hildesheimenses ad S. Iacobi pastori, teneam contrarium. At eos velim oratos, vt rationes, cur ita fecerim, exaudiant meas. Edidit Lauensteinus ille anno 1745, 4. *Specimen Geographiae mediae aevi, hoc est, Descriptionem dioecesis Hildesheimensis per antiquos suos pagos*, atque in eo sese praebuit huius studii dictatorem. Inaedificauit pleraque vir egregius diplomaticus post incendium Hildesheimense, quod anno 1044 contigit Basilicae Hildesheimensi, in lucem protractis vel potius denuo factis, ac in vicem priuilegiorum ac donationum collocatis. Conflagrarunt omnino ad annum 1044 ibi simul Tabulae *Traditionum*, quas nemo pro dolor! a flamma vindicauit. Incendium illud funestissimum describitur ab auctore *Chronici Episcoporum Hildesheimensium et abbatum S. Michaelis* ad annum 1044. Tom. II S. R. *Brunsvic. Leibnitii* p. 789, atque ab *Annalista Saxone* ad annum 1044. Tom. I *Corporis Mediae Aevi I. G. Eccardi* p. 474. Sunt mihi in promptu aliae rationes diplomaticae ac historicae, cur pleraque diplomata Hildesheimensia, anno illo ferali vetustiora, conflagrasse existimem, quas alibi sum enumeraturus.

Breuiter pauculos annotabo viri beate defuncti naeuos, quos Tabulae Geographicae dioecesis Hildesheimensis illeuit. Apud *Holtesminnam* Vifurgis, ipso iudice, in partes duas diffuit, in duas nempe insulas. Testor autem de falsitate enuntiati incolarum et circum vicinorum fidem. *Beueram* video ibi ab oppido *Holtesminna* disiunctam milliari vno germanico. At illa ab hoc oppido distat nonnisi quadrantem milliariis. Villa *Albaxia* Corbeiensis Principatus ibi posita est e regione Vifurgis et Holtesminnae in loco villae Stalae. Neque appellant veterum Chartae locum illum *Albaxiam*, sed *Alberteskusen*. *Bodichiffun*, villa, loco suo inibi turbata est. Sita quidem haec erat villa in pago Tilithi; sed posita tamen erat iuxta vicum Ohre prope Hameliam urbem. Vicus *Boixen*, in principatu Corbeienfi situs, olim vocabatur *Bodikesbus*, et spectabat ad pagum Auga. *Heimbuson* villa, ad pagum Auga relata, non est *Heimsen*, vicus ad Vifurgim, quippe qui olim tribuebatur pago Tilithi, sed *Heimsen*, positus prope vicum

P R A E F A T I O.

vicum Bökendorp et Brakelam oppidum in terris episcopatus Paderbornensis. Villam *Brechal* iam exstitisse anno 836, non nisi ex auctore *Translationis Sancti Viti*, apud Meibomium Tom. I. S. R. Germanicarum repertiundo, et scriptore suppositio, accepimus.

Aldentorp villa non est Oldenburg, praedium Dominorum Comitum de Oynhausen, situm prope monasterium Marienmünster, sed locus desolatus, inter Bökendorp et Apenborg, situs, qui fuit in loco, vbi adhuc est molendinum, dictum *die Oldendorper Möhle*. Locus, quem Johannes Gigas in *Tabula Geographica Episcopatus Paderbornensis* nominat Oldendorp prope Bökendorp, dicitur vniuerse *Olenberge*. Eadem in regione quondam erant termini pagorum Auga, Nithega, atque Huuetigo. Situs villae *Haionbus* recte positus non est a Lauensteinio nostro. Sita est enim illa in Principatus Corbeiensis tractu haud procul a vico Brokhufen, atque hodie appellatur *Haionbus*. Vndenam, quae, liquet, vicum *Collrebeke* et locum *Sualenberg* iam ante annum 1100 exstitisse?

Poletke villam, quam oppidum *Polle* ad Visurgim esse sibi persuasit Lauensteinius, ad pagum Auga spectasse, nequaquam est existimandum. Villa enim Heinsen, ad Visurgim sita, quae in membranis antiquis nuncupatur *Heianbus*, ad pagum refertur Tilithi. Non ergo locus *Polle* spectare potuit ad pagum Auga. *Comitatum Schyren* in pago Huuetigo nondum in vlllo diplomate, ante annum 1100 exarato, deprehendi. Nec probabile est, locum *Luydi* esse oppidum *Lüde*, situm non procul ab Acidulis Pymontanis, ad fluuium Embrinam positus. Villa enim *Liuthi* dudum desolata est, vti in *Notis ad Traditiones nostras* diximus. Non sane constat, *Bodonis Insulam*, locum *Ottenstein* et castrum *Peremunt* iam ante annum 1100 exstitisse. Quodsi autem castrum *Peremunt* iam anno eodem exstructum fuisset, verisimillime illud aequae ac castrum *Hermingsburg*, quod ante annum 1100 nondum fuit in orbe terrarum adspectabile, in pago Huuetigo fuisset situm, vti ex villae *Holtbusen* situ prope castrum Pymont apparet. Villa *Hegen* ad pagum fuit relata Tilithi, nec ad viciniam Pymonti, sed ad Visurgim collocanda, hodie *Hagen* dicitur. Praefectura *Lachen*

P R A E F A T I O.

tben ex fide veterarum chartarum non appellatur *Lacni*, sed *Lochtenum*, quippe quae referebatur ad pagum Osterburg, seu Asterburgi. Ita comparata est Tabula Lauensteiniana, quantum attinet ad regionem, quae circa et trans *Visurgim* est conspicua.

Cis *Visurgim* adhuc maiores illa Tabula habet naeuos. Circa castrum *Wikanefeldisten* b. Lauensteinius pagum *Wakanauelde* plane omisit. *Winzetbun*, pagi *Tilithi* locus, non est, ut ille credidit, villa *Wendfen*, haud procul ab vrbe *Einbeka* intra praefecturam *Grene* sita; quippe quae apud veteres appellabatur *Winetbuseu*, hodieque ad praefecturam *Grene* refertur; sed *Wentzen* locus, situs intra praefecturam *Lauenstein* non procul a vicis *Duingen* et *Thueste* seu *Dühste* versus meridiem, atque a monte in tota illa regione altissimo, quem dicunt *die blossen Zellen*, vix quatuor millia passuum versus septentrionem positus.

Quocunque aciem oculorum, ex monte illo flexeris, iucundissime ibi oculos tuos poteris pascere. Si oculis tuis perlustras regionem, versus septentriones patentem, spectabis a dextris cacumen montis, in quo olim castrum *Homboken* reperiabatur, antrum intra cautes montis horrendum, a quodam *Lippoldo* de *R.* dictum *die Lippoldsköhle*, et vicum *Dujen*, olim dictum *Duthungen*, locum natalem illustris viri *Io. Georgii* ab *Eccard.* Ab hoc vico versus occasum iter vnus horae abest locus *Wentzen*, et vicus *Cappellenbagen*, distans iter duarum horarum itidem versus occidentem, et praeterea in eadem regione videntur *Wallensen*, *Zueste*, *Ockensen*, *Hemmendorp* et *Saltzenmendorp*, omnia sita cis montem *Idt* siue *Nied*, olim dictum *Igath*, loca. Vnde iudicare poteris, Tabulam Lauensteinianam vilioris esse pretii. Si porro ex eodem monte oculos dirigis versus occasum, prospicere poteris ad castrum *Wikanefeldisten* et castrum *Homburg*, loca vno milliari, et quod excurrit, inde remota. Oculis quoque tuis subiicere ibi poteris castrum ruinis inuolutum *Everstein*, vix iter horae vnus a castro *Homburgico* situm versus occasum, et trans *Visurgim*, conspiciabere simul *Corbeiam* atque *Huxariam*. Datur oculis ex Cellis nudis prospectus porro usque

P R A E F A T I O.

que in montem *Brunsbere*, ab Euersteinensi castro versus occidentem duo milliaria disiunctum, cui olim infidebat castrum, per omnem Saxoniam validissimum, *Brunonisburgem*. Hoc est in *Annalibus Francorum* celebratissimum, atque a Carolo Magno anno 775 expugnatum. Si lumina conuertis porro versus orientem, aspicias *Elmum* siluam, ad decem milliaria inde sitam, et montem *Brueterum*, aequali fere itinere ab eo remotum. Ante oculos deinceps habes cominus montem *Selter*, tendentem a meridie versus septemtrionem, olim dictum *Salteri*, qui terminus Hildesheimensis dioecesis erat, nec iam procul abest a vico *Deljefen*, atque Officina ferraria, dicta *die Carlsbütte*, quae iter duarum horarum abest a fastigio montis, *die Blossen-Zellen* adpellato. Si progredimur a monte praedicto *Salteri*, incidimus in terminos Hildesheimensis episcopalis dioecesis eorumque loca *Eringabrug*, *Hiljesgrone*, *Bockle*, *Merkbiki* et castellum *Wikanafeldisten*. *Eringabrug* procul dubio est locus, desolatus olim, situs non procul a loco *Carlsbütte* in monte dicto *der Eringerbrink* seu *Ellingerbrink*, vbi adhuc rudera et cella murata reperiuntur, ante duos annos ibi a Nobilissimo viro, *Hagemeiero*, inspectore Carlshutteni, detecta, quum lepus siluestris ac fugitiuus in illam se abdidisset. *Hiljesgrone* ergo fuerit oportet ad radices montis *Hils*, et in primis ad infima illius montis, qui hodie dicitur *die Fubregge*, quique pars est siluae latissimae *Hils*. Ima huius montis versus septemtrionem et occasum tendunt a loco *Carlsbütte* vsque ad castrum *Hoinboken*, locum, qui verisimillime denotatur in Ludouici Imperatoris diplomate per locum *Bockle*. Castellum olim stetit in quodam ibi cacumine montis supra vicum *Hoinboiken* ad finistram, si oculos conuertis a monte, dicto *die Fubregge*, versus orientem. *Merkbiki* ergo non fuit riuulus, a loco *Markeldissen*, vti perhibent, defluens in riuum *Wispe*, sed amnis ille, qui stringit vicum *Holtbusen*, dictum *Holtzen vor dem roten Steine*, et oppidum *Eschershufen*. Recto tramite ab hoc amne itur ad domicilium praefecturae *Wickenfen*, quam fuisse olim castellum *Wikanafeldisten*, nemo negatum ibit. Patet rursus ex hoc indicio, Lauensteinium non recte satis posuisse terminos dioecesis suae. *Eringabrug* non nisi valle, per quam amnis *Wispe* defluit, stringens vicum *Deljefen* et officinam ferrariam, dictam *die Carlsbütte*, diuiditur a monte, dicto *die Fubregge*, qui pars est

P R A E F A T I O.

montis, dicti *die Bloffen Zellen*. Locus *Bockle* ergo a Lauensteinio ponendus erat ad radices montis illius in cacumine alio, haud procul inde fito. *Merkbiki* vero locus erat ponendus inter locum *Bockle* et castrum *Wikanafeldisten*. Ipse haec loca anno 1749 mense Iulio vidi et perlustravi, vt cum lectore ea, quae sunt certa atque dubio vacua, ideo communicare possim. Deo propitio proxime daturus sum paullo pleniorē *descriptionem Itineris* illius, peracti in locum dictum *die Carlsbütte*, in qua de variis haecenus incognitis monumentis fossilibus et petrefactis, intra scrinia mea adseruatis, disseram, vt corroborentur ea, quae quondam Illustrissimus G. G. Leibniti in praestantissimo libro, *Protogaea* dicto, de *Cosmogonia* egregie exposuit. At redire iuuat ad Lauensteinium, virum inuita Minerua sublimius quiddam molitum.

An castrum *Grubenhagen*, ipse enim sic putauit, iam anno 1100 exstitit? Terminus dioeceseos Hildesheimensis per montem *Fogler* aliter est definiendus, ac Lauensteinus sibi persuasit. Pagum *Zigilde*, seu *Zilgide*, *Cigildi* et *Cilgide*, vt in *Traditionibus Fuldensibus* Clarissimi olim viri I. F. Schannati p. 300 seq. nominatur, a pago *Tilithi* diuersum non fuisse, omnino arbitramur. Vocatur hic pagus in *Traditionibus* nostris *Tilgethi*, et ad eandem referuntur multae villae, inprimis autem villa *Heloon*, quae in *Traditionibus Fuldensibus* appellatur *Heli*. Vnam eandemque designari villam, nemo negabit, qui meminit vicum *Helen*, situm ad *Vifurgim*, praedium equestre dominorum Comitum de *Schulenburg*. Hoc momentum Lauensteinio aliisque plane fuit ignotum. Omittimus iam alia, de quibus in *Notis* ad *Traditiones* nostras pluribus exponendum duximus.

Bisepesroth villa, quae a Lauensteinio nostro ad pagum refertur *Guddingon*, non est vicus *Bisperode*, praedium dominorum Comitum de *Metternich*, et intra praefecturam *Wickensen* situm: haec enim villa *Bisperode* olim vocabatur *Biscopingerothe*. Haec villa probabiliter ad pagum *Tilithi*, si ea exstitit, spectauit; villa autem *Bisepesroth* pagi *Astfala* fuit *Nouale Episcopi* iuxta montem *S. Mauricii*, qua ex illo monte trames ducit ad urbem *Hildesiam*. *Nouale* illud anno 1151 ab Episcopo Hildesheimensi *Bernhardo* reparandae viae publicae fuit deputatum. Diploma eam in rem exstat

P R A E F A T I O.

stat Bernardi. Ita coecutiisse deprehendimus Hildesheimensem dictatorem nostrum in rebus, quae ei ante pedes erant.

Villam *Cobbinghusen*, ad pagum Marstem relatam, esse castrum Copenbrück, concedendum non est Lauensteinio. Vicum enim *Cobbenfem*, ante siluam Deister situm, esse villam *Cobbinghusen* nemo peritorum rei arbitratorum inficiabitur. *Amplithi*, villam pagi Guddingo, fuisse vicum defolatum *Empnam*, mihi praeterea nemo persuadere poterit. In *Empna* enim salinae non fuerunt, sed in vico *Empletke*, hodie dicto *Empelde*, non procul a monasterio Wennigfen sito. Pagum *Selesen*, prope Aleram et Leinam fluuios situm, b. Lauensteinius omittere non debuisset. De pagis *Gretinge*, *Muldese*, *Muthiwide* et *Flotwitha* plura dixi in *Notis ad Traditiones*. Pagus *Osterwalde* non ad dioecesin Hildesheimensem spectauit, sed in Marchia veteri est locandus. Pagus praeterea *Heilanga* prope Marchiam Veterem ponendus erat. Osterwalde, recentior officina vitraria praefecturae Lauenstein, huc haud spectat.

De situ palatii regii *Werla* aliquid ad haec monendum esset. Defunctorum autem hoc labore in *annotationibus ad Traditiones* ipsas. Pagus *Betsheim*, siue terra *Balsamorum*, non in terras Halberstadenfes, sed Marchiam Veterem, est locandus, nomen indeptus, vti putant, a fluuio Belsama seu Bilsena, Bisena, et tantum non omnem Marchiam Veterem complectens. Villa *Hebesheim* seu Evesen, in qua haec scribo, fluuio Ouacrae non adiacet, milliari quippe vno Germanico inde remota versus orientem. Pagus *Wentzigawi*, quem Lauensteinius quoque refert ad dioecesin Hildesheimensem, intra comitatum Rauensbergicum et in Westfaliam erat ponendus. Idem hic fuit pagus, qui appellabatur *Wessaga*. Limites pagorum *Lisgo*, *Ambergo*, *Flenithi* seu *Fleithi*, *Hrittiga* et *Aringbo* minus recte sunt a b. Lauensteinio collocati et definiti. Pagus *Ambergo* ad orientem adigit prope Gitteldam, nunc vicum, omnino pagum *Lisgo*. Id vero dicere omisit Lauensteinius p. 23.

Daleheim inter Bokenem et insulam, in qua *Werdera* olim erat structa, non iacet, licet sic b. Lauensteinio p. 22. fuisset visum. Villa *Dalem* sita est potius inter Rūden villam et Bokenen urbem, versus orientem huius urbis. Quodsi autem *Daleheim* fuerit in pago Ambergo, vti asseritur p. 24 seq. quomodo illud castrum ad pagum *Wentzigawi* seu *Wessaga* spectare potuit? Villa *Bezzem*, lege *Nezzem*, a villa *Bekkem* omnino distat, licet Lauensteinius p. 28 differentiam indicare omiserit. *Bekkem* villa erat posita prope eum locum, vbi oppidum Gronau seculo XIII fuit conditum. *Nezze* vero villa iacet prope Gravesfede siue Graste in tractu praefecturae Winzenburgicae superiori,

P R A E F A T I O.

riori; *Overboerde* dicto, prope villam Hariberneffun siue Harnbarnfen. *Aluzum*, villa pagi Flenithi siue Fleithi, videtur Oelstet esse, villa desolata prope Westlen versus salinam Salzdetfurtensem. *Mons Wrisberg* eminet supra villam Pezze. Lauensteinus vero eum posuit ad Inneram fluium minus solide p. 32. Omitto alia complura, quibus in tractatione ipsa immoratus fui passim.

B. Lauensteinii manibus, opinor, parentatum fuit satis, viri, qui diplomatibus Hildesheimensium episcoporum, monasteriorum atque oppidanorum prorsus vacabat, et nihilo minus historiam minabatur et edere sustinebat diplomaticam Hildesheimensem. Delegabat ipse aliis, idem saxum volentibus, et adparatu scientiaque maiori instructis, conscribendam Historiam Alfeldensem, Corbeensem, Brunsvicensem, et quidni Hispahanicam? ratus, suum esse, terras regnorumque orbis descriptionem et gloriam inter historiographos, suos veluti ministros, distribuere. At cessauit viri magnitudo diplomatica. Exstincta fuit imbecillitatum eius materies. Infirmitates ipse exiit, vt candidus et praeclarus in coelum iret. Condonamus eius beatitudini, quidquid ipse concepit, quod nobis aliisque haud admodum potuit probari. Sequebatur ipse Cynosuram suam, in historicis monumentis suis occupatus. Quid non agitur, luditur, scribitur, monente patrono imaginario et vindicta praesidente?

Cum veterano nobis iam ad extremum res est. Virum diligentissimum suisque laudibus haud indignum designo, ecclesiasten Wesdorfensem aetatis admodum prouectae, perquam reuerendum, *Casparum Abelium*. Edidit hic, varia eruditione refertus, vir, quem scripta edita nonnulla illustrarunt, *Heinrici Meibomii senioris, Professoris olim Helmstadiensis, Chronicon Walbeccense*, anno 1619 euulgatum, atque a seniore collegiatae ecclesiae Walbeccensis *Carolo Friderico Dingelstädt*, ultra dimidiam partem auctum, lingua germanica Helmstadii 1749, 4. publicatum impensis Christiani Friderici Weygandi, librarii mercatoris Helmstadiensis.

Praefixit D. *Abelius* chronico illi praefationem, quam credidit haud satis fore plenam scopoque adaequatam, nisi mei mentionem indidem inieciisset. Imitatus fuit *Dingelstadii* sui ingenium, qui, cum annotationes nonnullas ad Meibomium parturiisset, existimauit, se iam Parnassi historici fastigium conscendisse et dictatorem historiae Germanicae sedere, testibus annotationibus, quas larga sinistraque interdum manu, saepius praeter causam et rem, *Meibomio* adfudit.

Car-

P R A E F A T I O.

Carpit me D. *Abelius* in praefatione memorata, quod ego in Relationibus Brunsvicensibus, quas *Anzeigen* vocant, anno 1748. p. 77, 78, 80 et 82 comites et principes *Walbecenses*, *Sommerfchenburgicos*, *Supplinburgicos*, *Plözgauienses* atque *Anhaltinos* ab *Albione*, illustrissimo quondam Saxonum principe, deduxerim, et statuerim, hunc *Albionem* fuisse filium *Afigi* seu *Hessi*, referendi ad tempora Caroli Magni, *Afigi* scilicet celeberrimi Ostfalorum ducis. Hanc meam sententiam refutari posse arbitratus est D. *Abelius* testimonio grauiissimo auctoris *Vitae S. Liutbirgis*, quam non *Eccardus*, sed clarissimus et *M. R. P. Pezius* e codice ochsenhusano primus edidit, in qua relatum legimus: *Afigum* seu *Hessi*, unico filio in adolescentiae flore defuncto, filiabus locupletem dimisisse substantiam, et tandem grandaeuum, et bona aetate profectum, haereditate filiabus distributa, *Fuldense* coenobium, domino militaturum, perrexisse, ibique sub monachico habitu diem vltimum feliciter obiisse. Miratus ergo est D. *Abelius*, quid causae fuerit, quare ego statuerim, *Albionem* fuisse filium *Afigi*, seu ducis ostfalorum *Hessi*.

Videtur autem vir optimus sententiam meam oculo trepidante et fugiente perlustrasse. Nunquam enim *Albionem Afigi* filium constitui, sed tantum per probabilem coniecturam, uxorem *Albionis* filiam fuisse *Afigi*, dixi ac pronunciaui. Vide tu ipsas Relationes Brunsvicenses l. c. Vide hoc ipsum opus passim et inprimis p. 344. Mirum ergo mihi omnino videtur, D. *Abelium* credidisse, opinionem meam testimonio *Vitae S. Liutbirgis* facillime refutari posse, quum in eandem, quam auctor *Vitae S. Liutbirgis* habuit, sententiam iam dudum pedibus iuerim, multaue huic sententiae atque argumento conuenientia in hoc ipso opere disputauerim. Naeuos *Eccardi*, si quos hic admittit, non facio meos, licet in eo notando suam quoque auctor siue potius editor voluerit exstare et rotari industriam.

Reprehendit me porro *Abelius* eo nomine inprimis, quod e chartis Corbeiensibus ea colligendo eruere studuerim, quae inde haud videantur colligi posse. Ego quidem ignoro, vndenam eas videre et diiudicare potuerit chartas *Abelius*. Nondum eo tempore eas in lucem edideram, nec illas ante me alii ediderunt. Qui ea declarare valet documenta ab aliorum ratiocinationibus aliena et discrepantia, quae nec vidit vnquam, nec videre valuit, eum plus quam lynceum atque omnino omniscium esse oportet. At praefatio videbatur suam requirere mensuram eamque satis amplam. Quamobrem editor existimauit, suum exigere munus, vt paginae dimidium, quod vacabat a naeuis typhotetae repurgandis, memoria mei impleret.

Peruasit sibi deinde D. *Abelius*, demonstrari non posse, *Thiadricum comitem*, fratrem *Efici*, anno 984 Corbeiae praesentem, non fuisse mar-

D

chio-

P R A E F A T I O.

chionem Theodicum, vti Eccardus crediderit. Sed discere id poterit reuerendus *Abelius* partim e verbis Chronici nostri coetanei, quae infra in hoc opere p. 161 attulimus, partim e verbis in eodem Chronico sequentibus, quae sic se habent: *qui* (scilicet Ecbertus) *multa passus, malam de abbate nostro, comitum praedictorum agnato, opinionem imbibit animo, multa et graua damna intulit monasterio nostro.* E quibus verbis colligimus, *Thiadricum* atque *Esiconem* fuisse agnatos abbatis *Corbeiensis Thiadmari*. Cum igitur hic abbas ad Walbeccensem familiam spectauerit, vti ipse credidit *Abelius*; *Thiadricus* atque *Esico* ad eandem gentem omnino iure referri potuerunt. Optimo ergo iure a progenitoribus comitum Walbeccensium deriuauit comitum *Sommerfchenburgicorum* ac *Supplinburgicorum* genus, nec non Serenissimorum *Principum Anhaltinorum* stirpem, ratus, factorem Comitum *Sommerfchenburgicorum* fuisse *Atelberonem*, *Supplinburgicorum* Comitum *Thiadricum*, atque *Anhaltinorum Principum Esiconem*, qui omnes fratres appellantur *Luitbarii*, quem habemus pro *Luitbario*, huius nominis tertio, fundatore monasterii Walbeccensis, et patre *Thiadmari*, *Corbeiensis* Abbatis.

Nihil itaque id curamus, si plurimum reuerendus *Abelius* credidit, hanc nostram sententiam repugnare antiquissimis relationibus *Anhaltinorum* hominum, siue potius narratiunculis *Henrici Bassi*, *Ernesti Brotuffii*, *Milagii*, et potissimum *Io. Christophori Becmanni*, qui omnes vno conatu *Anhaltinos* e seculo quinto accersunt, atque pro seculi sui more eo audaciae processerunt, vt assertiones omni exceptione maiores se edidisse crediderint. Si tibi, Beneuole Lector, iucundum erit, ire per eiusmodi fabulas, ipsum *Becmannum*, quaeso, euoluas. Noli autem festinare, ne nausae molestiam inuitus suscipias.

Summae antiquitatis ea esse monimenta, celeberrimus *Abelius* praedicat. An ea ipsemet vnquam inspexerit, an ea diplomatibus genuinis et testimoniis scriptorum coetaneorum comprobari queant, ipse haud significat. Vtinam hoc munere fungi solide libuisset eruditissimo *Abelio*!

Si quis coniecturis nostris certa et solida pronunciata substituerit, eum non fastidimus, sed potius omnino summi aestimamus. *Askenaso* tamen, cuius *Moses* *Genes. X, 3.* meminit, in hunc censum amplius venire haud licet. Neque quis afferat velim, *Thiadricum* eiusque fratrem *Esiconem* non fuisse *Walbeccensis* stirpis. Illi enim omnino ad eandem gentem spectant. Alius ergo fuerit oportet *Esico*, a quo omnes, atque etiam ipse *Abelius* *Anhaltinam* gentem deducunt: aut pronunciandum erit, Serenissimam *Domum Anhaltinam* ex illustrissimis potentissimisque progenitoribus *Walbeccensium* comitum originem suam traxisse.

Quae

P R A E F A T I O.

Quae in meis qualibuscunque scriptis historicis Cel. *Abelius* non potuit non adprobare suoque prosequi suffragio, ita sunt comparata, ut vicem vice rependere non recusem, ac enunciatis eiusdem solidis impertiam, quibus ea sunt digna, laudum argumenta. *Dingelstadius Abelum* ipsum subinde vel retellit vel refellere adgressus est. Hic vicissim in *annotationibus* suis *Dingelstadio* immixtis, causam suam peroravit, ostendens, quid iuris sibi in alios sit, quid iuris sit aliis in praestantissimum *Abelum*. Hic tamen, quod praedicamus factum, ea est aequitate, ut *Dingelstadii* inficetum de S. R. *Ioh. Christophoro Harenbergio*, monasterii S. Laurentii apud Scheningenses praeposito celeberrimo, qui *Dingelstadii* invidiam nullius fecit pensi, iudicium repudiauere p. 25, eandem nobis aequitatem procul dubio exhibiturus, quam primum hoc opus nostrum, in quo passim ab eo dissensimus, perlegerit ad finem. *Dingelstadii* nisi edidisset foetus vir eiusque adiutor, *Helicon* caruisset heroë magno et *Iunone* ipsa.

Nolim aliorum diligentiae aliquid detractum. Fruantur illi per me gloria sua, ex solido quaesita. Deprecor tantum illorum iudicia, qui per aliena perspicilla naeuos spectare mihi que obesse voluerint. In eo, Lector Beneuole, mecum consenties, discutiente, me nulli operi in hoc argumento exsequendo pepercisse, me horas meas subsiciuas *Vacunae* non consecrasse, meque noluisse aliorum desideriis et diligentiae deesse.

Restat, ut ipse non aliquid ad sententias meas vel clarius exponendas vel emendandas commenter. Dies enim diem docet. Ad pag. 13 conferri dignus est L. *Mushardus* in *Bremischen und Verdischen Ritterfaal*. Ibi de villa *Lesmona* exponitur copiosius p. 18, 344. Ibi Dynastae, de *Mebden* dicti, memorantur p. 402, quibus nomen haerit a villa *Medemabem* seu *Mebden*. Villam *Medlistanfadervurd* *Mushardus* habet p. 65 pro loco *Verde*, cui per aliquot secula iam fuit nomen *Bremertörda*. Idem *Mushardus* exposuit de castro *Bederikefa* p. 59. *Liusci*, villa pagi *Wimodia* videtur nunc esse *Lche*, ni *Line*. Locum inuenies infra in *Sarachonis Registro* n. 737.

Locus *Westfranbeverigifati*, si probabilia sectemur, nunc dicitur *Wester-Beverfete*. Diploma Regis *Henrici Aucupis*, quo tradita fuerunt *Liesmundi* ac paludes, exhibuit publicae luci *Mushardus* p. 24. Liceat mihi porro non nihil monere de firu loci *Empna*. Primum est id, quod neminem facile praeterire potest, diploma *Henrici III*, quo pagi *ficti* et inter eos *Empnagawi*, memorantur, et quod in *Harenbergii Historia Gandershem. Eccl.* p. 672 legitur, esse saeculi XIII mercem commentitiam, ipso *Harenbergio* non abnuente. *Empna*, *Empne*, *Emne* fuit villa, cuius plerique incolae Saeculo XIII demigrarunt in urbem nouam *Leinae* adiectam *Gronau*. *Comites* olim ab *Emne* fuisse adpellatos quosdam, inter omnes constat. Inde origo fingendi pagum *Empnegawi*, cui adiecit architectus pagos *Gandesemigawi*, *Grenagawi*, *Fretenagawi*, *Flenithagawi*, *Auganagawi*, *Venzagawi*, *Eriggawi*, *Spilberigawi*, *Ommergawi*. Respexit autor diplomatis supposititii ad *Gandershem* urbem et monasterium et castrum, ad *Grenam*, ad *Vredam* castrum et villam vtramque *Leinae* adiacentem in pago *Aringo*: ad pagum *Fleithi* seu *Fleutigau*, in quo erat *Gandershemium* ipsum situm: ad pagum *Auga* iuxta *Corbeiam*: ad villam *Wenzen* praefecturae *Grene*, ni ad pagum *Wentsgoi*: ad vicum *Erich*, in Comitatu *Schwarzburgico Thuringorum* positum: ad pagum *Spilberg*, circa *Dasselam* et *Eimbecam*: et ad *Ambergo* pagum. De reliquo villae *Amplibi* et *Amphidi* differunt. Villa vtraque referenda est ad pagum *Guddingo*, in quo describendo Cel. *Baringius* fuit dili-

P R A E F A T I O.

gens et multus. In diplomate Ludowici Regis apud Schatenium in *Annal. Paderborn.* Tom. I, p. 132 legitur quidem *Amplidi*; in autographo contra obuium est *Amphidi*. In pago Guddingo indicando Schatenius nil peccauit, nec peccare potuit. Nam tum *Amplidi*, tum *Amphidi*, in pago Guddingo fuit obuium. Eidem oculatam ei pronuntiato facit *Registrum Sarachonis* n. 115, 131 et 746. *Amphidi* villam in Empne seu Emne latere, mihi persuadeo. At *Amplidi* villa, ab illa discrepans, restare mihi uiderur in Empelde, Principatus Calenbergici loco, cuius fit mentio in diplomate nostro 470 p. 933 infra. Correxī igitur sententiam meam, qua adductus villas *Ampliti* et *Amphidi* haud inuicem discreueram satis, sed in vnicum constrinxeram villae locum.

Ad p. 73 animaduertas velim, Lector, me, postquam illa, quae ibi leguntur lin. 11, scripseram, venisse coram in locum Smedenstet, Peinenfis praefecturae vicum. Vicus hic quidem non procul distat a loco Dungenbeck. At ad Fusam flumen haud est conspicuus. Abest potius a Fusa millia aliquot passuum. Differentiam nunc agnosco inter priscum et nouum Smedenstede. Prisca villa *Smittenstide* dudum fuit euersa. Nil eius praeter templum lapideum satisque amplum restat, ruinas minans. Inter templi epitaphia vetusta legere hanc vnicam micam valui: † Anno dñi MCCCLX. VI Kalendas Iunii die dñi obiit. dñs Berwardus de Smedenst. . . . . or . . . . . h . . . . . ol . . . . . e . . . . . aia
requiescat in pace †.

Ad p. 209 l. 17 et 18 haec sunt obseruanda. Lege ibi loco verborum *deinde* . . . . . *pertinuisse* ita: Deinde nobis probabile videtur, Alfredam, Bardonis II uxorem atque eapropter Godefridi matrem, partem fuisse stemmatis Brunoniani ac prolem. Igitur loco dotis hae possessiones ad posteros Widekindi Magni videntur peruenisse.

An *La* et *Lake*, vnde vox prior est alicubi decurtata, ad Vifurgim et in Westfalia denotent locum stagnationibus aquarum obnoxium, merito viri harum rerum periti dubitabunt. At in diuersis locis regionibusque differunt interdum eadem voces litterarum earundem. Nam vox *lobe* nunc designat corticem quercus et succum inde expressum, vnde vocantur *La-mölen*: nunc designat flammam, alacriter in sublime tendentem: nunc virgulam et ipsum virgultum. Postrema vocis potestas penes Westfalos est tritissima, ac restat in nominibus *Bocklo*, *Merklo*, *Martislo* etc. Ad Leinam interpretanda sunt haec, *et liet upper La*, per hanc enunciationem, *iacet super cista, iacet super vel in loco, vndis stagnantibus obnoxio*.

Verba illa p. 270 lin. 27, s. *Monogramma Ottonem indicat quartum, non secundum. Aut itaque illud est recentioris manus artificium, aut diploma ipsum laborat*, sunt delenda, siquidem non sunt mea. Diploma nostrum, quod ibi suppeditatum fuit, optimaec notae est, nam id nec scripturae laborat naeuis vel nouitate, nec a Sarachonis pronuntiatis abluat. Dabo alias alia Ottonis II sigilla, nostro huic simillima.

Prouocauī p. 270 ad testes aetate suppare. Designauī *Fassos Corbeiensis* manuscriptos. Operae pretium fuerit monuisse, a Fastis illis differre Chronicon ipsum Corbeienſe, ad quod passim lectores delegauī ac remisi. Videtur vtrumque scriptum successu temporis inde a saeculo IX ad XII vsque litteris demandatum fuisse, siquidem scriptura variat et saeculi sui formam continuo tuetur. Si detur occasio haud incommoda, vtrumque codicem in publicam edere lucem animus est.

Emendanda puo esse ea, quae p. 305 in nota y de situ villae *Redereshus in pago Guddingo scripsi*. Confer *Registrum Sarachonis* n. 213. Vidi et inspexi, postquam isthaec scripseram, locum eiusque tractum circumvicinum. Locus quidam, dictus *Redhardeshus*, qui haud procul a vico *Brunkenſen* est disiunctus, ad pagum *Guddingo* haud congruit, sed potius ad *Aringon*. Obiuit et iustravit ante me Cel. Daniel *Eberhardus Baringius* illum tractum, teste ipsius *Descriptione Salae Calenbergicae* p. 194, 229, 247. At neuter nostrum audet situm loci *Redereshus* definire. Obuius quondam locus *Rod* erat haud procul ab oppido *Hemmendorf*. Prope locum, inde haud multo spatio distantem, *Voldagſen*, olim exstitit ruina vici *Röben* siue *Röde*. Restat in hunc diem inter *Hoiershufen* & *Lubrechſen* villa *Roth*. Consule, si dubitas, *Baringii* librum et inibi loca iam indicata. Fluctuatur inter hanc meditationem animus meus, nec definire audeo aliquid certi inter tria, quae significauī, loca. Tu igitur, Lector, *elige, cui dicas, tu mihi sola places*. De villa *Haddeshus*, villa eius-

PRAEFATIO.

eiusdem pagi Guddingo, disserui p. 350 nota R. Inicitur de ea mentio in Registro Sarachonis n. 243. An ex *Haddeshus* procreuerit villa Gerdesen, et tandem Iarssen, quae adhuc anno 1637 ad salinas Hemmendorpenses fuit sita, dicere non habeo. De villa Goderdesen, Gerdesen, conferendus est laudatus supra Baringius l. c. p. 66. 67, 68. Villa illa iam est desolata haud secus ac *Remsen*, in qua aeque euersa iuxta illas salinas, latere villam *Redereshus* sibi persuadebunt, qui audacius ducunt coniecturas. De villa Remsen nonnihil commentatus fuit Baringius p. 69. Haddeshus videtur accedere ad sonum vici Adenhufen, Adensen, Adenois, qui nunc adpellatur *Abnsen*, haud procul infra oppidum Eldagsen ad Halleram flumen. Dynastae de Adenois dicti, quondam medio aevo satis clarebant. Illustris Grupenius, nisi fallimur, de iis promisit tractationem, indubie soliditatis & diligentiae futurum insigne monumentum. Exposuit de oppido Eldagsen Ioannes Daniel Baringius apud Danielem Eberhardum Baringium l. c. P. II, p. 56, s. *Hohnsen*, olim villa ad Leinam, Alfeldam inter et villam Vörste sita, hic in censum haud venit, adnumerata quippe pago Aringo, non Goddingo. Villa alia *Hohnsen* visitur in Comitatu Spiegelbergenfi haud procul vico Koppenbrük. *Vatu*, villa pagi Guddingo, memoratur in Registro Sarachonis n. 144. Prope Hemmendorffium locus superest desolatae villae *Vadebeck*, *Vardebeck*, ad amnem Bahlbecke olim positae. An in hac lateat villa *Vatu*, alii disquirant. Alibi sententiam nostram fusius exponemus. Confer, si libet, dissertationem meam de terminis quorundam in Saxonia pagorum in *Indiciis hebdomadariis Hannoveranis eruditis*, Hannoverischen gelehrten Anzeigen 1751. P. I. p. 251.

De villa *Sibbese* disserui ibidem, illustrauique ea, quae dixi carptim ad has Traditiones p. 413, vbi lin. 48 pro Memerholzen legendum est Eberholzen. Illa tamen, quae a verbis *Pago enim Valum* - - ad *somnum* progrediuntur, abesse a contextu volumus.

Quae commentatus fui ad p. 491, not. (a) de villa *Ostheim*, ea deleas velim, Lector. Procul enim dubio acquiescendum mihi est in loco Assenheim. Iuvat iam addere huic admonitioni reliquas villas, quas ibi adtigi, quondam ad pagum Weterriba relatas. *Bingenheim* est oppidum ditionis Ser. Landgrauorum Hasso-Darmstadiensis, discretum itinere trium horarum cum dimidia ab oppido Butzbach. *Ebecila* nostra aetate vocatur Echzel. Locus hic eiusdem est ditionis, pars praefecturae Bingenheim, itinere trium horarum ab urbe Friedberg remotus. *Lindheim*, nisi magno opere fallimur, est oppidum Lindheim, remotum a loco Windecke itinere quatuor horarum, et disiunctum duarum horarum intervallo a loco Marienborn, Comitibus Isenburgici et Budingae subiecto et ab Herrenhutiana secta impleto, quam Illustrissimus Comes anno 1751 iussit emigrare. *Muggenstat* adpellatur memoriae nostrae aevo Mockstadt, locus Isenburgici Comitatus, a primaria vrbe Budinga distans spatio quatuor horarum. *Orbaba* nunc dicitur Orb, oppidum terrae Archiepiscopatus Maguntini, deputatum praefecturae Hausen, disiunctum itinere vnus horae ab oppido Salmunster. *Quetbrun* vocatur aetate nostra Queckborn, et est vicus ditionis Seren. Hasso-Darmstadiensis intra praefecturam Grunberg. *Rotenbach* videtur esse Rodenbach, locus territorii Friedbergensis, haud procul Lindhemio remotus, disiunctus ab vrbe Bingenheim intercapedine trium horarum et aliquantulum minori spatio ab vrbe Assenheim. *Ruommerhusen* est Rommelhausen, locus eiusdem territorii ac ditionis Friedbergensis, haud ita procul distans ab indicato antea Lindheim, et dimidio milliari Germanico remotus a loco Marienborn. *Salzaha* videtur mihi esse locus Salz, qui subest ditioni L. B. de Riedesfel. *Vdenhusen* est vicus Udenhausen, ad flumen Lomb conspicuus, recedens itinere vnus ac dimidiae horae ab oppido Stauffenberg, remotus ab Homburgo, oppido ad Ohmum sito, distantia horarum duarum.

Ad p. 519 not. (2) operae pretium fuerit monuisse, videri subesse materiem dubitandi, an *Brunmanesbus* nunc adpelleretur Brünihufen. Brumaneshus enim villa inferitur villae Guddingo in *Sarachonis Registro* n. 352. Monebunt censores, villam *Duthungun*, quam credo esse Dujen seu Dudingen, accenseri quidem potuisse pago Aringho, et ea propter locum praediumue Brünnihufen eidem pago esse inferendum. Inuestigent igitur eidem, obsecro, curatius et meliora, si qua reperiunt, substituant nostris. Apud Cl. Baringium nil certe opis deprehendi, solido pagi Guddingo scrutatore.

Vt amplitudo pagi statim diluceat Tibi, Lector, recensebimus villas, quae pago illi a Sarachone in *Registro* fuerunt insertae. Habes haec villam *Amphidi* n. 746, *Lide* n. 451, *Densum* n. 568, *Bechina* n. 221, *Pithili* n. 427, *Ealdeshusen* n. 291, *Medeli* n. 328.

PRAEFATIO.

- n. 328. *Alfrikevode* n. 374, *Bodenrode*, quae priori videtur fuisse vicina ob n. 375. *Haddesbur* n. 243, 355, *Brunmannesbur* n. 352, *Amplithi*, vbi salinae erant, n. 78, 115, 131, *Liuttingshem* n. 162, *Rederesbus* n. 213, quam nonnemo in Hercken sita Lauensteinium inter et Hasper se deprehendisse putat: *Liudbertesbus* n. 242, *Hemmenhorpe* n. 231, 282, *Vtrabagben* n. 222, *Eggerhem* n. 105, *Vatu* n. 244, *Suitboldesbusen* n. 283, *Tuistai* n. 7. *Valuburgum* n. 344. Si villarum harum complexus simul conspectui subiicitur, facilius redditur comparatio inter geographiam medii aevi et aetatis nostrae.
- Ad p. 548 not. (c) adnotatio de villa Lütkenholzen est delenda, quippe quae, si tunc iam fuit, pagi fuisset Aringho pars.
- In p. 553 lin. 23 pro *Amet*. lege *Amel*. Videtur designari villa Amelungfen, locus Corbeienfis Principatus.
- Ad p. 565 lin. 11, notes velim, locum *Ochtmunde* nunc vocari Aumunde, locum *Middelburen* vero Middelsburen, et *Nedderjenburen* Nedderburen. Haec loca abfunt duo circiter milliaria ab ipsa vrb. florentissima Brema, Visurgim ornante. Loca et incolas eorum meminit Lun. Mushardus in *Bremisch-und Verdischen Rittertaal* p. 301.
- Quae p. 571 not. (s) lin. 28 leguntur, *Id ex Agii Vita - cessit*, dele. Nolumus enim in praefens de Ludolfi castello eiusque situ investigationem adtingere.
- Ad p. 576 not. (z) locumque, qui dicitur *Pätzen*, curate designatum vide in Iohannis Prangens libro, *Richtiges Verzeignis dessen, was sich bey Regierung des weyland hochgebobrn Reichsgrafen und Herrn Herrn lobst Hermanns in der Grafschaft Schaumburg zugetragen* p. 34, quem edidit D. Carolus Antonius Dolle, per Comitatum Schaumburgo-Lippiensem Superintendens, in *Bibliotheca historiae Schaumburgicae* P. I, p. 5, l.
- Ad p. 630 notes velim, *marcam Irixleva* ab Erksleben vico, intra Ducatum Magdeburgicum sito, nomen haud videri obtinuisse. Vicus enim ille cadit in medietullium pagi Northuringi. Limes igitur pagi ibi haud fuit. Propendeo nunc in locum *Hoben-Erxleben*, Bodae fluuiio haud procul ab oppido Stasfurt adiacentem, situm in Principatu Anhaltino. Ibi videretur fuisse limes pagorum Hardego, Northuringi, et Suevon.
- Ad p. 647 not. (o) lin. 23 notes, quaeso, haec pauca, futuros esse eruditos, qui perhibere solent, Vdonem ac Amelungum haec dona Corbeienfisbus dedisse pro patre Bilungo, tum adhuc viuo. Si hoc dederimus, ea poterunt sibi constare, quae Annalista Saxo narravit, scilicet Amelungum vitam cum morte commutasse anno 962. Sic vero falsum erit, Brunonem Episcopum fundasse a. 960 monasterium Vllsheim.
- Ad p. 647 not. (o) lin. 26 adde, vbi legitur *Otto enim I*, haec, *qui eodem anno 973 mortuus fuit*.
- Ad p. 648 not. (p) suo in pretio relinquimus coniecturam amici de loco et situ villae *Scattun* ad Bodenburgum, donec melior lux effulget.
- Ad p. 660 haec habeas velim. Quae hoc loco de origine Episcopi Herbipolensis, Brunonis, disserui, ea etiam, mutatis mutandis, edisserui in *Indiciis Brunsvicensibus* 1749 p. 885, l. et p. 949, l. Credit vir eruditissimus, suum esse, cogitata mea refellere. Inseruit argumenta sua ibidem 1750 p. 1052, l. Fateor, videri contradictionem intercedere inter testimonium Chronici Corbeienfis grauisimum et inter Hermannum Contractum, cui videntur congruere Annales Hildeneshemenses, in quibus Bruno vocatur *patruelis* Imperatoris Conradi Salici. Corbeiensem nostrum scribere voluisse pro patruo, quem habet, patruelem, adfirmare non sustineo. Si enim Bruno fuit patruelis Conradi illius Salici, tunc esse non potuit patruelis aduocati Brunonis. Ergo aut Hermannus Contractus aut Chronici Corbeienfis autor errorem admisit. Conciliare vtrumque valebit nemo. Pro Corbeienfi Chronico stat diploma ipsius Episcopi Brunonis, quo huic adferitur praedii Paderbornensis possessio ex hereditate paterna. Crediderim, neminem adhuc ostendisse liquido, Conradum, Ottonem ac Conradum Sapientem tenuisse bona hereditaria in pagis Nithega et Hessi Saxonico, et Luitgardam, Imperatoris filiam, eadem bona Conrado Sapienti in dotem adtulisse. Cur Corbeienfes tunc viri doctissimi, vicinia et aetate suppare, non plaris valent, quam Hermannus Contractus disiunctior?
- Ad p. 685 lin. 48 amicus addidit nonnihil de Odae auo. Is rationes suas sic subduxit. Odae mater, Aeda, fuit e sanguine orta potentum Francorum. At Oda fuit *Comitissa regia stirpe orta*, teste diplomate Scheningensi p. 760 infra. Pater vero Odae erat

erat

PRAEFATIO.

- erat Billungus, generis Saxonici vir; mater Aeda. Ergo Aeda fuit filia Regis. At cuiusnam? In promptu est Atala seu Atala, filia Pipini, qui erat filius Caroli Magni. Atalam dilucide prorsus memorat Eginhartus c. 19. Confer Cel. Io. Davidis Koele-ri *Exercitationem genealogicam de Familia Augusta Carolingica* p. 57 Altorfii 1725, 4. Atala, Odilia, Attala, Aeda, Oda, non differunt, nisi accensione amoris, diminutiuo expressi. Patent hinc rationes nominum, Aedae et Odae impostorum. Sic ille.
- Ad p. 651 not. (2) lin. 3 animaduertas, quaeso, locum Aieshus hic videri in censum venire & in conuenientiam cum loco Ahausen, sito intra terras Nassouicorum Weil-burgensium Comitum ad flumen Lanam, distantem itinere duarum horarum ab oppido Braunfels.
- Quae p. 694 differui de situ montis Salteri, et locorum Eringsbrug, Hilisefrone ac Merkbiki, subegi et examinaui curis posterioribus, in tractum, vbi sunt sita, ipse profectus. Sententiam igitur meam ita correxi. Mons Salteri nunc dictus Selter, situs est iter dimidiae horae ab officina ferraria, *Carlsbute* et vico Deliesen, olim De-felissen, versus orientem, et iter vnus horae ab oppido Alfeld versus meridiem. *Eringsbrug* nunc vocatur mons Ellingerbrink, vt mihi videtur. Supra iam locum descripsi. *Hilisefrone* est indubie conuallis ad siluam Hils, *Hilisgrund*. *Bokle* videtur mihi esse locus, postea dictus *Hoinböken*, quam castellum ibi fuit extructum altius. *Merkbiki* seu Merk riuum puto esse riuum, qui adluit vicum *Holtbusen*, *Holzen am rohtensteine*, atque oppidulum *Echershufen*.
- Quae p. 695 de situ lacus *Tigislehe* ac locorum Pattenpathu, Rudansathim, Kanunburg, Hrokke et Mensansteine conatus fui extricare, multis adhuc dubiis sunt inuoluta. Siquid coniecturis est dandum, *Tigislehe* conferri potest cum *Gloeksee*, prato ad portam vbis Hannouerae. Olim ibi erat lacus, vbi fluuii Leina et Yme, olim dictus Himerie, se coniungunt. *Puttanpathu* locus videtur fuisse, vbi adhuc restat mons, dictus *Puttenferberg*, haud procul a regio palatio *Herrenhausen*. *Rudansathim* videtur subesse loco *Roderbrock*, loco ante portam. S. Aegidii Hannoueranam, vbi olim visebantur *Zotzingerode*, *Evenigerothe*, *Bemungerode* seu *Bomerode*, *Kirch-ode*, et *Debberode* prope locum *Cronsberg*, in quo videtur *Kananburg* latere. Si priora sint certa, *Mesansteine* congruere videtur ad *Mesborg*, vbi quondam saxis superstructum fuit castellum *Mesborg*, *Misborg*, quod tenuerunt post Episcopos *Hil-deneshemenses* dynastia, ab *Alten* dicti. Ita locus *Hrokke* quadrat ad *Roccon*, locum pagi *Marlthem*, nonnisi conditione praemissa. Confer Ill. *Gruppenii Origines et Antiquitates Honoueranae* p. 88, l.
- Quae adigi p. 717 (n) de origine S. Bennonis, Episcopi Misnensis, ea illustrari pos-sunt e *Vita S. Bennonis*, quam publicauit b. Ioannes Burchardus Menkenius in *Scriptoribus rerum Germanicarum* Tom. II, p. 1824. l.
- Non est adfirmandum, *Apulderium*, villam pagi *Enterigawi*, esse *Apelern* in Comitatu *Schaumburgico*. Haec enim relata est, certe referenda fuisset, ad pagum *Bukki*. Haec teneas velim ad p. 728 not. (i)
- Ad diploma Ottonis II, p. 859 ex parte adlatum, pauca differere liceat. Adferuatur illud *Brunsuici* in tabulario, quod chartas aedis sacrae *Mariae Virginis* complectitur. Bona, in *Remniggen* seu *Remlingen* sita, a coenobio *Walsrode* accepit oneroso ti-tulo templum illud *Brunsuicense* eiusque societas sacra. Episcopus *Mindensis* & *Ab-batissa* ac monasterium *Walsrode* cesserunt huic suis iuribus. Litterae eorum non-dum intereiderunt. Cessio spectat ad *Remlingen* et eam confirmat possessio continua-ta ac diuturna. Diploma Ottonis est genuinum. At *Chirsfenbrucge* seu *Kissenbru-cke*, *Nienthorpe*, seu *Neiendorf*, *Rothem* seu *Rauten*, et *Biwende* vtraque, villae, relatae fuerunt ad pagum *Derlingo*, non ad pagum *Cirimunde*, teste *Saracbonis re-gistro* n. 58, 59, 523, etc. Accedit, quod ad fluminis *Occarae* ripam dextram infra et supra locum *Oreheim* seu *Oren* late patuit pagus *Derlingo*. Confer *Eberhardi Summar. tradit. Fuldens.* c. 5. n. 86. Pagus *Serimunt* seu *Zirimundis* inter *Salam*, *Mildam* et *Albim*, fluuios situs fuit. Ibi *Gero* Comes habuit Comitatum suum ad annos 979 et 986, testibus duobus diplomatis in *Eccardi Historia genealog.* p. 197, l. Quid igitur est statuendum? Monasterium *Walsrode* bona fide per errorem existima-uit, villam *Remlingen* *Wolferbuttelanam* esse illam, de qua in diplomate agitur. Ita *Eiershufen* praedium a. 1709 emebatur loco *Oydeshufen* per errorem geogra-phericum. Vnde intelligitur pretium geographiae. Fuit proinde gemina villa *Rem-nige*; vna in *Derlingo*, altera in *Cirimunde* pago.

P R A E F A T I O.

Tandem memento, villam *Haversvorde* sitam fuisse, teste *Sarachonis Registro* n. 646, in pago *Auga*, ideoque in *Hasper* ad *Hamelium* haud posse deprehendi. Fit subinde mentio in *Sarachonis Registro* eminarum mellis, siclorum, denariorum et *paldonum*. Nequis ibi inter legendum offendatur et retardetur, liceat in usum eorum, qui isthaec ignorant nomina vel eorum potestatem, pauca hic memorare. *Emina*, *hemina*, *bemena*, designat libram vnam seu XII uncias seu XXIV lothones. *Siclorum* pretium innotuit christianis ecclesiae latinae ex veteri bibliorum interpretatione latina, quam denuo reformavit Hieronymus. Ex huius Commentario in caput IV Ezechielis nota sunt haec: *Siclus*, id est, *stater* habet drachmas quatuor. Siclus igitur in Registro designat lothonem argenti, *einen guten Silbergulden*. *Denarius* valuit drachmam vnam argenti. *Talentum*, *ein Pfund Geldes*, designat vnam cupri libram, cuius pretium fere sex grossos nostros Marianos explevit *Sarachonis* et consecuta aetate. *Paldon*, *Polding*, est porcellus, dimidium annum circiter habens, vulgo dictus *ein Polk*, indubie *ex pullo*, cui nomini respondet vox nostratum *Falen*, *Füllen*, *Polk*, quemadmodum coniecturas duco. Ut *Salmones*, *saumons*, sunt lucii maiores fluuiatiles, ita *esoces* sunt lucii minores, *Graschechte*. *Iurnales* sunt pensa vnus diei, *Tagewerke*, *iournées*. Reliqua sunt satis in expedito. Iam vero paullulum liceat respirare.

Eis viris praestantissimis, qui *Addenda* adparatu diplomatum suorum locupletare haud grauari sunt, gratias publice ago, maiores habiturus, eosque libenter et honorifice indicaturus, nisi ipsi huic meae pietati preces suas humanissimas opposuissent. CELSISSIMO PRINCIPI, ac REVERENDISSIMO CORBEIENSIVM ABBATI, amplissimam et reuerentiae admodum submissae plenam debere me gratiarum actionem, eo quod tandem mihi licentiam indulget euulgandi *Registrum Sarachonis*, pie profitendum mihi esse existimaui. Restat iam nihil, Lector Beneuole, nisi vt ad Te me penitus conuertam.

Id vnum a Te mirum in modum et maximo opere precibus omnibus contendo, vt non solum hunc laborem meum in vsus tuos conuertas, sed etiam Musis meis sis ac perstes propitius rerumque mearum studiosus. Si id a te impetrauero, digito coelum mihi videbor adtigisse. Ita vale, fortuna vtere benigna, reique et publicae et meae esto memor. Dabam Evesii ad XV Aprilis MDCCII.

CON-